СЕКЦІЯ XXV.
АРХІТЕКТУРА ТА БУДІВНИЦТВО

DOI 10.62731/mcnd-02.05.2025.009

КУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ЦЕНТРІВ СОЦІАЛЬНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ

Лиманець Владислав Анатолійович
ORCID ID: 0000-0002-3096-5335
аспірант кафедри теорії архітектури і архітектурного проєктування
Київський національний університет будівництва й архітектури, Україна

У період глобалізації світ втрачає ідентичність міського. Звичайні побутові речі дедалі частіше стають копіями одна одної, незалежно від країни їхнього походження. Ця масовість не оминула й архітектуру, де більшість архітекторів наслідують певні тренди з мінімізації та ефективності форми. Неможливо однозначно стверджувати, що ця тенденція в архітектурі є виключно негативним або позитивним явищем. Проте існує надія, що «глобальне» і «локальне» зможуть співіснувати разом.

Розглядаючи центри соціального обслуговування для людей похилого віку, варто замислитися: як саме можна продемонструвати культурну ідентичність закладу в межах певної країни? Одним із можливих підходів є *етнічний*. Він передбачає використання народних художніх мотивів в екстер'єрі або інтер'єрі будівлі з певним переосмисленням, застосування архітектурних традицій відповідного регіону, а також створення будівельних елементів із місцевих матеріалів. Завдяки таким засобам проєкт набуває характерних рис місцевого середовища, у яке інтегрується будівля. Водночас існує й інший підхід, що забезпечує глибший взаємозв'язок між простором і спорудою.

Духовний підхід ґрунтується на тому, що більшість сучасних будівель втратили не лише унікальний візуальний образ, а й внутрішнє середовище. Фактично звичайні люди взаємодіють із «стерильним» функціональним наповненням споруд, часто навіть не усвідомлюючи цього. Ще десятки чи навіть тисячі років тому уявлення про ринок у

Європі, Азії чи Індії з архітектурної точки зору були зовсім різними. Нині концепція торговельного центру стала універсальною для всього світу, що ускладнює розрізнення окремих будівель, не кажучи вже про визначення їхньої локації. Ідея духовного підходу полягає у впровадженні культурного коду у функціональне наповнення будівлі. Формати такого впровадження можуть бути різними. Наприклад, це може передбачати акумулювання та передачу культурних цінностей, що проявлятиметься в архітектурі через виставковий або музейний спосіб функціонування закладу.

Чудовим прикладом є центр «Rohingya Cultural Memory Centre», створений архітектурним бюро «Rizvi Hassan» [1]. Заклад, розташований у таборі біженців у Бангладеш, має на меті збереження ідентичності та колективної пам'яті народу рохінджа. Він є прикладом співпраці соціально незахищених верств населення з архітекторами. Тут відбувалася не лише взаємодія між громадою та проєктантами, а й між молодшими і старшими поколіннями, які ділилися набутим досвідом.

Схожим за змістом є заклад «Xihe Cereals and Oils Museum and Village Activity Center», створений командами архітекторів «3andwich Design» та «He Wei Studio» [2]. Основною ідеєю цього проєкту було утворення нового адаптивного простору для людей похилого віку в селі Сіхе, що в Китаї. Через реконструкцію просторової та функціональної структури напівзанедбаних будівель архітектори облаштували для місцевих жителів публічний простір і водночас заклали новий культурний компонент у вигляді невеликого музею, присвяченого сільськогосподарській історії регіону.

Однак порівняно з попередніми прикладами існує інший, цікавіший формат розвитку територіальних центрів, який передбачає не лише акумулювання, а й переосмислення культурного коду. Його ідея полягає в інтеграції традиційного побуту у функціональне наповнення будівлі. Наприклад, заклад The Void від Hyunjoon Yoo Architects [3] синтезує корейську традицію відвідування громадських лазень [4] разом з центром для людей похилого віку, які становлять більшість населення села. Спираючись на подібний досвід, можна створювати справді унікальні будівлі.

Для України, починаючи ще з часів Київської Русі [5], було характерним надавати допомогу людям похилого віку у сільській громаді. Це здебільшого виражалося в допомозі із заготівлею сіна, дров,

посадкою городини збором урожаю. Тому одним із перспективних напрямів розвитку соціальної типології в архітектурі можуть стати заклади, що підтримуватимуть літніх людей у цих сферах. Ба більше, такі заклади можуть орієнтуватися на виробничі або праце-лікувальні програми, де люди похилого віку зможуть займатися будь-якою працею, в межах своїх фізичних можливостей та схильностей, а оператором подібних установ можуть виступати місцеві громади або їхні представники.

Висновки. У проєктуванні центрів соціального обслуговування для людей похилого віку важливо зберігати культурну специфіку. Цей процес може реалізовуватися через *етнічний підхід*, що проявляється в архітектурі безпосередньо через будівельні елементи, або через *духовний підхід*, який більше впливає на сценарії функціонування закладу.

Для України перспективним напрямом у створенні соціальних центрів може стати допомога літнім людям у сільському житті. Такий підхід не лише полегшить щоденний побут, а й суттєво покращить якість життя, адже усвідомлення турботи — вже є безцінний скарбом для людей похилого віку, які часто перебувають у соціальній ізоляції.

Список використаних джерел:

1. Abdel H. Rohingya cultural memory centre / rizvi hassan. ArchDaily. URL: https://www.archdaily.com/982761/rohingya-cultural-memory-centre-rizvi-hassan?ad_source=search&ad_medium=projects_tab (дата звернення: 21.04.2025).
2. HE Shen 何珅. Xihe cereals and oils museum and village activity center / 3andwich design/he wei studio. ArchDaily. URL: https://www.archdaily.com/777339/xihe-cereals-and-oils-museum-and-villagers-activity-center-he-wei?ad_source=search&ad_medium=projects_tab (дата звернення: 21.04.2025).
3. Mena F. The void / hyunjoon yoo architects. ArchDaily. URL: https://www.archdaily.com/791291/the-void-hyunjoon-yoo-architects?ad_source=search&ad_medium=projects_tab (дата звернення: 21.04.2025).
4. Huh M. B. Korean public bathhouse: potential of interiority. Interiority. 2023. Т. 6, № 2. URL: https://doi.org/10.7454/in.v6i2.354 (дата звернення: 21.04.2025).
5. Фурман А. В., Підгурська М. В. Історія соціальної роботи : Навч. посіб. Тернопіль : ТНЕУ, 2014. 174 с.